

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio IX. Multi Canones definiunt, standum esse posterioribus, si hi cum
prioribus pugnent; Unus occurrit, qui dicit in illo casu standum esse
antiquiori; Quâ viâ conciliari potest hic cum cæteris?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

nentia illis mala, quàm ea, quæ jam patiuntur. Si Principes rationem Deo sunt reddituri propter divisiones, aliasve Ecclesiæ perturbationes, quibus meriti neglexerunt, oportet, eos habere jus illis providendi per Leges, quas efficaces fore arbitrabuntur.

Cùm prioribus adversari videantur hi Textus, alio modo componi non posse videntur, & hæc oppositio tolli, quàm dicendo, priores de Principibus Supremis non loqui, quibus Ecclesiam suam commendavit Christus, siquidem *Basilium* supremam Potestatem non habebat; vel si de illis Principibus agunt, eorum Definitio restringenda est ad casus, in quibus Principes conderent Leges, inconsultâ Ecclesiâ, circa negotia, in quibus eam audiri necessarium est.

Et hæc sunt quæ aptiora duxerimus ad Conciliationem Textum, de quibus agitur.

SECTIO VIII.

Utrum possit conciliari Regula, Idem de similibus ferendum Judicium, cum Textibus, qui dicunt Odiâ esse restringenda?

Laudata Regula refertur ab INNOCENTIO III. in cap. 2. de *Translat.* velut Principium certum, quo probat, Canones, qui soli Pontifici adscribunt translationem Episcoporum Consecratorum, habere locum in Episcopis Electis, maximè in Confirmatis; observatque vinculum, quo Episcopus Consecratus Ecclesiæ suæ jungitur, non esse strictius eo, quod Episcopum Electum tantum eidem Ecclesiæ connectit, imò idem posse dici vinculum. *Licet usque ad tempora ista Quod cautum fuerat de Episcopis, expressum non fuerat de Electis, propter expressam tamen similitudinem, vel identitatem prorsus nemini poterat videri dubium subtiliter inventi, cum idem Judicium de similibus sit habendum.*

Regula hæc usurpatur in reservatione translationis Episcoporum Electorum ad Pontificem ejusve Sedem, & videtur contraria Textibus, quibuscum hæc comparatur; hæc enim reservatio translationis Episcoporum ad Pontificem, videtur odiosa, cum non sit alterius conditionis, quàm cæteræ reservationes, illæ autem inter odia collocantur; quia per eas restringitur Potestas ordinaria, quæ favorabilis est.

Textus conferendi sunt 1. REG. XV. de R. J. in VI. *Odiâ restringi convenit.* 2. REG. XXX. *ibid.* In *Obscuris minimum est sequendum.* 3. REG. XLIX. In *pænis benignior est interpretatio facienda.* 4. Cap. 18. de *Sent. Excom.* in VI. quod dicit *Irregularitatem admittendam non esse nisi in Casibus expressis.* 5. Cap. 1. & 2. de *Filiis Presb.* in VI. quæ docent *restringendas esse dispensationes velut res odiosas.* Idem est de omnibus Textibus qui docent, *Privilegia in præjudicium alicujus concessa, restringenda esse ad casus expressos in Privilegio.* Idem esse debet de omnibus Textibus, quibus probatum fuit in *Tractatu de Censuris & Irregularitate*, ratiocinationem à pari in neutro Argumento admitti, & quod amplius est, nec ratiocinium à majori.

Illâ repugnantia speciosa saltem jam patefactâ, ad eam tollendam supponendum est, Pontificem putavisse, Reservationem translationis ad Sedem Apostolicam, esse Prærogativam ipsi à Jure Communi tributam, eamque spectavisse ut genuinam consecutionem Primatus, qui à Jure Communi nascitur: hæc opinione imbutus judicavit, eam reservationem esse cum favore accipiendam, itaque cum favore ampliari æquum sit, juxta Regulam *favores convenit ampliari*, oportuit in causâ, de qua loquebatur, à casu expresso in jure, protendere ad casum non expressum, facultatem Sedi Apostolicæ adscriptam; persuasum igitur habens Pontifex translationem Episcoporum Consecratorum ad se pertinere, idque à Canonibus expressè definiti, conclusit, illam reservationem etiam Episcopos solum Electos comprehendere, quia in rebus favorabilibus idem

Tom. I.

de similibus ferendum judicium. Consequentia hæc non peccat, si vera sint illius Principia; sed aliud erit in sententia eorum, qui putant reservationem translationis Episcoporum ad Pontificem, à Jure merè Canonico profectam esse, eamque nondum satis accurate INNOCENTII III. fuisse roboratam; nam ex illâ opinione sequitur, jus Episcopos transferendi pertinere ex Jure Communi ad Synodum Provinciam, vel ad Metropolitanos, qui illo usi sunt, X. aut XI. prioribus Ecclesiæ Sæculis, ut probat Thomassinus. *Lib. I. singularum trium Priorum Partium sui Operis DE DISCIPLINA.*

Ex Privilegio per Canones Pontificibus concessio, nata est hæc reservatio & juxta hoc inter odia potest illa numerari, & proinde ratiocinium à pari circa eam potest non admitti, sed stare licet juri expresso. Nulla est igitur repugnantia, nisi juxta hanc sententiam Pontifici improbatam, qui secundum suam opinionem ratiocinium à pari usurpavit, in reservatione translationis Episcoporum in gratiam suæ Sedis: prædicta ergo ejus accommodatio juxta ejus principia intelligenda est.

Purgari potest illa accommodatio, supponendo, illud Privilegium Juri fuisse insertum, atque ejusmodi Privilegia Juris Communis esse Partem, & propter hanc rationem cum favore esse accipienda, sicut ipsum Jus Commune: tale est Privilegium Carnem comedendi Die Natali Domini, licet Abstinentiæ Die contingat: fortè opportuniùs dici potest, INNOCENTII III. tempore, Jure Communi solum Pontificem Episcopos transtulisse.

SECTIO IX.

Multi Canones definiunt, standum esse Posterioribus, si hi cum Prioribus pugnent; Unus occurrit, qui dicit in illo casu standum esse antiquiori; Quâ viâ conciliare potest hic cum cæteris?

Hic postremus Canon est C. II. CAUS. XXXIII. QUÆST. II. §. 1. desumptus ex Præfatione Libri de summo bono ad Episcopum Massonem inscripti, qui sic concipitur, *Quotiescùmque in gestis Conciliorum discors sententia invenitur, illius sententia magis teneatur cujus antiquior aut potior extat autoritas.* Si vetustior autoritas est præferenda, falsum ergo, novitios Canones esse anterioribus anteponendos.

Faciliùs intelligetur illa repugnantia speciosa saltem relatis Textibus posterioris generis, quos subjicio.

GRATIANUS DIST. XXIX. cap. 1. & 2. pro principio asserit, componendos esse Canones contrarios ex tempore, quo confecti sunt, & laudat duos Canones, qui hoc disertè docent. Unus est S. ISIDORI HISPALENSIS, alter S. GREGORII. Porro conciliatio ex tempore quæsitâ, fit potissimum dicendo, posteriorem vincere priorem, ut probant Textus expressi Cap. 1. de *Cognatione Spirituali*: ALEXANDER III. repertis Canonibus pugnantibus circa Quæstionem, utrum Cognatio Spirituality complectatur Liberos post compaternitatem natos, aliis dicentibus, eos comprehendere, aliis, non comprehendere; definit, standum esse Posterioribus. *Licet primus Canon exinde editus natos post compaternitatem ad invicem copulari prohibeat, alter tamen Canon Posterior editus primum corrigere, tum relatâ dispositione hujus Canonis concludit, Unde nobis videtur, ut secundum Posteriorem observari debeat.*

Cap. 1. de *Constit.* in VI. disertius loquitur in ipsa Argumenti sede, nam duo Constitutionum genera distinguuntur, quarum aliæ continent Jus Commune, aliæ Jus Singulare & Speciale. v. g. Statuta quorundam Collegiorum, ac statuitur, quod ubi Summus Pontifex Constitutionem novam condit veteri

d 3

con.

contrariam, ille primam per sequentem revocat, et si ejus mentionem non fecerit. Licet Romanus Pontifex, qui Jura omnia in Scrinio pectoris sui censetur habere, Constitutionem condendo posteriorem, Priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur.... Quae sequuntur spectant Jus singulare, cui se derogare negat Pontifex, nisi illud specialiter commemoret, & rationem hujus discriminis afferens, ait, *se hujus Juris singularis, cum sit Facti & in Facto consistat, esse probabiliter ignarum, quod de Jure communi dii nequit, quod ipse condidit & in Scrinio pectoris gestat.*

Adversus hos Textus objici non possunt C. 28. de Rescript. & C. 3. de Capel. Monach. quae praeter oppositionem, requirunt etiam derogationem expressam Constitutioni anteriori; nam de Constitutionibus Posterioribus, quae Prioribus contrariae sunt, non agitur; verum de Gratiis, quae obviant Conciliis Generalibus, quibus tantam reverentiam exhibere nonnulli Pontifices, ut testarentur, se nolle illis derogare, nisi per expressam mentionem: atque ille mos hodie invaluit, ut probat specialis mentio, quae fit Conciliorum Generalium in Clausula Derogatoria Juri cuiusque contrario Gratiis, quae conceduntur; quinimodo aliquid specialius exigunt, circa Tridentinum, cui per hanc Clausulam Generalem derogari nolunt.

FAGNANUS in Cap. 28. & GONZALES in Cap. 3. laudatam Quaestionem discutunt, an, ut Constitutio contraria anteriorem emendet, necesse sit id expresse caveri? & contendunt, hanc cautionem non esse necessariam, sed sufficere solum oppositionem. FAGNANUS *ibid.* n. 37. sibi objicit Textum allatum a S. ISIDORO acceptum, & respondet, illum esse intelligendum non de autoritate, quae nascitur ex Vetustate, sed de ea, quae oritur ex Dignitate; ita ut ejus sensus sit, in casu discordiae inter Decreta duorum Conciliorum, praefenda esse Conciliorum Majorum Decreta Statutis Synodorum Minorum, nimirum arbitratus est ille Autor haec verba, *antiquior aut potior*, hic esse Synonima, illa accersit ex Can. 28. DIST. I. qui prolixior est Can. II. CAUS. XXXIII. QUÆST. II. Sed Paragraphus, qui ad rem facit similis est, excepto quod in hoc 28. Can. legitur, *aut antiquior aut potior*, abest autem prius *aut*, ab altero Canone. Sed etiam si Autor Textus putavisset Decretum Concilii Veteris esse praefendum Decreto Concilii Recentioris, ejus opinio levioris esset momenti; nam *Epistola S. Isidori ad Massonem* procul dubio supposititia est; nam 1. laxamenta, quae approbat, Doctrina illius Autoris ad-versantur; 2. nec nisi mediante IX. Saeculo prodire.

Itaque, vel abjiciendus est hic Textus, vel ut autoritatis nullius, vel componendus cum caeteris, eum per illos exponendo, quod æquum est, quia Textus obscuri per Textus apertos sunt exponendi.

Quod diximus supra, Constitutionem Posterio-rem Anteriori derogare, quando ipsi adversantur, restringendum est ad Capita, in quibus illae sunt oppositae; caetera vigere debent, ut disertè docet, C. 41. de Elect. in VI. restringendo C. 4. *ibid.* ad Appellationes Extrajudiciales, circa quas aliquid immutavit in Jure antiquo in materia Electionum & definiendo Jus vetus subsistere circa caeteras Appellationes. Ratio est, quia emendatio Juris odiosa res est, & proinde locum non habet, nisi in Casibus expressis.

SECTIO X.

Conciliatio Textuum, qui significant Canones obligare statim, atque promulgati sunt; cum iis qui insnuant, alicujus temporis lapsum ad id requiri.

QUAMVIS Observationes GRATIANI non sint Textus Juris, multumque abfit, ut illae vim atque autoritatem eorum Textuum fortiantur; quaedam tamen

hanc dignitatem adeptae sunt per approbationem generalem: ex hoc numero videtur esse §. *Leges insinuantur* DIST. IV. *Leges insinuantur, cum promulgantur, Moribus autem utentium firmantur*, qui intelligendus est de Legibus susceptis, saltem per silentium Partium, quas spectant, nam illae, quae rejiciuntur, ut minus congruae, Moribus utentium non sunt confirmatae.

C. 1. de Postul. supponit, Leges obligare statim atque solemniter promulgatae sunt, desumptum illud est ab INNOCENTIO III. qui reprobatur postulationem Episcopi Altissiodorensis in Archiepiscopum Senonensem, quia ille non servaverat interdictum, quod Regno erat illatum, quamvis solemniter promulgatum, *Cum Cardinalis idem Sententiam Interdicti praesentibus multis Archiepiscopis & Episcopis solemniter ac publice promulgavit*, & ad purgandam suam recusationem & obviamdum excusationi Episcopi, dicentis, eam Sententiam sibi significatam non fuisse, adjicit INNOCENTIUS, quod *nec sit necessarium, cum Constitutio solemniter editur aut publice promulgatur, ipsius notitiam singulorum auribus per speciale Mandatum, vel Litteras inculcare, sed id solum sufficit, ut ad ejus observantiam teneatur, quod noverit eam solemniter editam ac publice promulgatam.*

C. 13. de Penit. significat, Legem obligare statim, atque promulgata est, nam declarat poenam sancitam in Medicos qui neglexerint monere aegros, ut Sacramenta suscipiant, incurri statim, atque Constitutio per Praelatos Locorum fuerit publicata.

Idem insinuat Clem. 2. de Haeret. his verbis, *Statuimus nullis ex nunc*, quae indicant, Concilium Vienne- nse voluisse Decretum suum effectum suum sortiri statim, atque solemniter promulgatum fuisse.

Quoad Textus, qui insnuant, Legem non parere obligationem, nisi certo tempore, à die Promulgationis elapso, duo occurrunt in Tit. *ne Clerici vel Monachi*, tertius scilicet & ultimus; *Primus à Concilio Turonensi* desumptus est, an. 1163. qui excommunicat Monachos, qui sub specie utilitatis suorum Fratrum, aliorum-ve, è Monasterio exeunt, ut Medicinam aut Mundanas Leges legant, nisi ad Claustrum suum intra duorum Mensum spatium redierint.

Posterior est Honorii III. qui illam Constitutionem extendit ad Archidiaconos, Plebanos, Decanos, Praepositos, Cantores, & alios Clericos Personatus habentes, nec non Presbyteros, nisi ab his intra spatium praedictum destiterint.

Cap. 49. de Sent. Excom. excommunicat eos, qui de caetero servari fecerint Statuta edita, & Consuetudines introductas contra Ecclesiae Libertatem, nisi ea de Capitalibus suis, intra duos Menses, post hujusmodi Publicationem Sententiae fecerint amoveri. Hoc Caput est ejusdem Honorii III. ad Episcopum Bononiensem.

Ad Conciliationem horum Textuum, Observandum est, 1. Quasdam actiones per Canones praecipitur, quae statim post Promulgationem fieri nequeunt, quales sunt illae, de quibus agunt tres Posterioris generis Textus: nam qui è Monasterio exierant, ut Medicinam legerent, aut Mundanas Leges, aliquo tempore indigebant, ut redirent, atque res ad iter suum necessarias compararent. Idem cogitandum est de Beneficiariis, qui Locum sui Beneficii ex eadem causa deseruerant. Idem dicendum de iis, quibus jubetur delere Statuta Libertati Ecclesiasticae contraria, illud fieri nequit praeter deliberationem cum Collegio & ejus consensum, quae circumstantiae tempus requirunt & tractationem aliquam.

2. Aliquando atrocitas poenae postulat negligentiam insignem, ne poena sit gravior delicto, negligentia autem non fit insignis, nisi post aliquod tempus: haec mens est CONCILII TRIDENTINI. Cap. 2. SESS. VII. quod certum tempus praefigit ad executionem Decreti lati in eos, qui tunc plura Beneficia incompatibilia possidebant.

3. Pro-